

Slovenski dom

Ste. 202

V Ljubljani, v petek, 4. septembra 1936

Leto 1.

Dinamit in plini odločajo v bratomorni državljanski vojni - Strašna noč okrog Irua

Nacionalisti so prodrli v središče Irua

Hendaye ob 9 zjutraj, o. Havasov poročevalec javlja, da po vsem Iruu gore hiše. Nacionalisti so prodrli v mesto San Mariala in niso pred mestom našli več na noben odpor. Nacionalistične čete so prodrele v mesto v varstvu tankov in z oklopnimi avtomobili, na katerih so nameščene težke strojnice. Prodrele so mimo tovarne za vžigalce in se trenutno nahajajo med prvimi hišami v središču mesta. Kljub silovitemu odporu rdečih, bo ves Iru padel v roke nacionalistov v nekaj urah. Rdečih čet je komaj dobra peščica z nekaj strojnimi. Vsi ti so prisegli, da ne odnehajo in da bodo umrli na bojišču. V nekaj trenutkih bo zavihrala bela zastava nad Iruom.

Hendaye, 4. septembra, o. Siloviti boji za Iru so trajali vso noč do ranega jutra. Snoči so beli oddelki zavzeli prav vse okoli in vse važnejše pozicije okrog mesta. Ponoči so prvi oddelki pristigli prav do mesta, kjer so našli po vseh ulicah na barikade, zgrajene iz najrazličnejših predmetov. Rdeči branilci so se že ponoči začeli pripravljati na zadnji boj in so podminirali vse večje stavbe v mestu. Začeli so tudi že ponoči bežati čez francosko mejo, tako da je v Iruu samem ostalo le prav malo branilcev.

V irunskih predmestjih so se začeli boji za vsako hišo in za vsako ped zemlje, pri čemer je odločeval dinamit, ki so ga uporabljali tako napadalci, kakor branilci. Zjutraj ob 8 so nacionalistične čete mesto deloma zavzele. Preden pa ho Iru docela v oblasti nacionalistov, bodo morali ti vse rdeče iztrebiti do zadnjega moža, kar bo trajalo danes še ves dan.

Osvoboditvi Irua bo po izjavi generalnega štaba v Burgozu sledil naskok na Guipuzcoo, San Sebastian in Bilbao. Načrt za napad na Guipuzcoo je izdelal general Molla, ki je zadnjih 24 ur osebno vodil vse boje okrog Irua. Po padcu te trdnjave je praktično pot na Madrid odprta, saj je s tem pretrgana zveza s Francijo, odkoder so rdeče čete dobivale vse orožje.

Iz včerajšnjih bojev za Iru

Zjutraj: topovi

Madrid, 4. septembra, AA. DNB: Zjutraj ob 6 je vladno topništvo začelo ostro bombardirati vrhove San Mariala, na katerih so bele čete od predvčerajšnjim. Topništvo je ostro bombardiralo tudi nac. oddelke, ki so z jugozapadnih vrhov prodirale. Vlade čete so se ponoči zapadle v jarkih na hribu tih nad Iruom, kjer sta bili tudi dve poljski bateriji. Okoli vrvak, ki je bil včeraj opravljal svoje delo pri Behoviji, je zgodaj zjutraj odšel v Iru. Vse hiše v borbenih črtah so izpraznjene, ker bodo ravno okoli teh hiš hude borbe. Zgodaj zjutraj so zopet pribežali begunci v Iru.

Opoldne: granate

Behovija, 4. septembra. Havasov posebni poročevalec javlja: Včeraj ob 9 se je začel napad na Behovijo. Do te ure je bilo samo od časa do časa nekaj streljanja iz pušk na obeh straneh. Ob 8.30 smo iz naše opazovalnice nasproti Lapunce, kjer se leže vrte peska, okrvavljene s krvjo branilcev, uzrli štiri avtomobile z rdečo-rumenom zastavo, ki so se zdajci ustavili. Takrat je stopilo iz avtomobilov okoli 300 mož. To so bila nova ojačenja iz Pampelune. Čez kakšne četiri ure so nato prispeli oklopnimi avtomobili s strojnimi in z po dva topova. Te sveže čete so se nekaj časa ustavile pri Lapunci. Kmalu nato so dobile povelje in okoli 300 mož je razvilo bojno črto ter začelo počasi prodirati proti prvim hišam v Behoviji. Tu se je začelo razvilo srdito pehotno streljanje. Oklopnimi avtomobili s strojnimi so patrolirali, preden se je začel pehotni napad. Za oklopnimi avtomobili so stopali možje in ko so prišli na določen kraj, so se skrili v koruzo in tam začeli streljati.

Vse kaže, da je napad pripravljen do slednje podrobnosti. V smeri proti Alundi pa počiva mnogo vojakov in prepeva, vmes se pa pogosto slišijo tudi vzkliki: Viva Espana! Nekateri se pa tudi koplajo v Bdasoji. Granate vladnega topništva padajo na vse strani, vendar večina od njih ne eksplodira. Prebivalci Biratua izjavljajo, da je včeraj, malo pred mrakom, padlo okoli 15 granat blizu mesta in da je ena nevarno ranila neko sebo.

Ob 11 smo krenili proti mednarodnemu mostu. Miličniki ljudske fronte so zbrani pred vhomom v mesto v majhnih skupinah in neprestano streljajo. Ob 11.30 so letela tri vladna letala nad nac. postojankami in metala bombe. Neko letalo iz Burgoza se je pojavilo na obzorju, vendar je takoj pobegnilo.

Zvečer: dinamit

Behovija, 4. septembra. Položaj Irua je brez upen, dasi so nac. naleteli na strašen odpor. Behovijo bodo morali zavzeti hišo za hišo posebej. Za vsakim zidom stoji zadnji borci in streljajo tako rekoč za ogli. Povsod so postavljene mine.

Vladni oddelki grade sedaj na ulicah Irua barikade. Najbrž bo prišlo do krvavega klanja po vseh ulicah Irua. Vsi hribo okoli Irua so v rokah nac. Nac. lahko prodirajo čez Ventasa, toda topništvo iz Fontarabije je začelo obstreljevati ta del fronte. Odgovarjajo topništvo iz trdnjave San Marial. Trije topovski strelji so padli na francosko ozemlje, toda samo eden je eksplodiral. V San Sebastianu je vladar včeraj mir.

Huda bitka še traja kar naprej. Vladni miličniki nosijo zaboje dinamita, stopajo v prvo vrsto borbe, skrivajo se med koruzo na polju in mečejo na nasprotnike svoje strašno orožje. Uporniške čete prodirajo počasi. Nekaj nad 60 miličnikov je

opustilo borbo in prešlo na francosko ozemlje. Behovija se ne bo mogla več vzdržati. Dež krogel pada na vas, kjer se pest ljudi še zmeraj brani. Ob 20 Behovija še ni zavzeta, toda izven dvoma je, da se bodo morali miličniki umakniti. Krogle so žvižgale po ulicah francoskega dela vasi Behovija. Zaradi tega je pretekli ostri protestiral pri nac. General Molle je takoj odgovoril, da bo dal povelje svojim vojakom, da ne smejo streljati na francosko ozemlje.

Nac. topništvo je celo popoldne bombardiralo Iru in Fontarabijo. Tudi letala ves čas bombardirajo Iru. Stolpi dima se dvigajo nad mestom, kar pomeni, da je požar zajel že velik del mesta.

Madridska vlada je brez vsake moči

London, 4. sept. »Daily Express« prinaša poročilo svojega dopisnika v Madridu, ki ni bilo cenzurirano. V tem poročilu pravi, da vlada v Madridu nima več nobene avtoritete in vsa oblast je v rokah posameznih ekstremističnih odborov. Poročilo je najbrž prineslo kako letalo pariški redakcije tega lista in v njem dalje dopisnik piše:

Dopisniki iz Madrida ne smejo pisati resnice. Cenzura se vrši na neznašilen način. Vlada nima nobenega upliva na to cenzuro. Izvajajo jo uradni ekstremisti. Organi tega odbora madridske GPU vrše iz pošte kontrolo nad vsemi telefonskimi pogovori v mestu. Dopisniki morajo od teh uradnikov zahtevati svoje mednarodne telefonske pogovore. Zveza se takoj prekine, če bi dopisniki rekli karkoli, ki bi bilo le malo neugodno za dandridsko vlado. To velja tudi za lokalne pogovore tujih dopisnikov. Dopisnik je bil na primer prekinjen med svojim pogovorom z ministrskim prednikom Giralom. Po ulicah se sme krožiti samo s posebnim dovoljenjem v roki. Če nimate takega dovoljenja, vlada ne more zaščititi vaše varnosti. Za odhod na fronto daje posebna dovoljenja posebni odbor, v katerem so anarhisti, komunisti, socialisti in republikanci. Dovoljenja vojnega ministrstva za odhod tujih dopisnikov na fronto, ne veljajo. Vlada ima v svojih rokah poveljstva nad oboroženimi četami v Madridu samem, ki bi morala ščititi imetje in življenje meščanov. Ti oddelki v Madridu prejemajo navodila od delavskih odborov. Hrane ni dovolj. Sladkorja ni, vse rezerve krompirja so bile poslone na fronto. Gostilne, ki so se odprle, so pod kontrolo anarhistov. Najprej so v teh gostilnah postreženi delavci, nato dobrovoljci in šele nato drugi ljudje. Nekaj ministrov, ki so šli nadzirat v pokrajine, se ni vrnilo v Madrid.

Iz Toleda poročajo: Snoči se je mudil v Toledu vojni minister in je konfiriral s poveljniki vladnih čet, ki oblegajo Alcazar. Pričakovati je naloga za naskok. Mogoče bodo nacionalisti poskusili pred tem naskokom prebiti obroč. Vendar so vladne čete ukrenile vse potrebno, da ta njihov poskus izjalovijo. Zlasti so vladne čete z nekaterimi oddelki zasedle takšne postojanke, ki bodo z bokov onemogočile vsak poskus preboja obleganec iz Alcazara. Na raznih točkah stoji strojnica, dalje tanki, oklopnimi avtomobili in dobro namiskirane baterije. Vsako noč razsvetljujejo vladne čete z reflektorji vse tiste točke, kjer bi nacionalisti mogli poskusiti preboj.

Madrid, 4. septembra. Havasov dopisnik si je včeraj ogledal Toledo. Ugotovil je, da je glavno pročelje Alcazarja popolnoma razrušil ogenj vladnih topov, prav tako je pa porušil tudi levi stolp, kjer se je, kakor kaže, nahajalo glavno municijsko skladišče upornikov, ki so se zatekli v Alcazar.

Odkritja o zarotah v rdeči armadi se množe:

Stalin zapira generale

Berlin, 4. sept. o. Iz Moskve se potrjujejo vesti, da so v zvezi z notranjim razdorom v ruski komunistični stranki, v ruski armadi in v vsej državi sploh, aretirali štiri generale rdeče vojske. S tem je uradno potrjena resnica, da je revolucija in načrti za pokol sedanjih oblastnikov s Stalinom na čelu, katero je pripravljala Trocki, segla tudi v vrste rdeče vojske. Torej je sedanji domači spor v sovjetski Rusiji dosti večjega obsega, kakor bi pa to radi predložili boljševiki doma in drugod. Seje sedaj, ko prihajajo odkritja o zaroti tudi iz vojske, se vidi, da se je Stalinu posrečilo ujeti njene voditelje ravno še, ko ni bilo prepozno.

Aretirali so generale Zapožnikova, Schmidta, Kuzneceva in Tulina. Poleg tega so zaprli tudi sovjetske ideologe in pravke Buharina, Radeka in Rikova, ki so bili do sedaj konfinirani na svojih stanovanjih. Vse te aretacije so se izvršile po Stalinovemu odhodu v Georgijo, najbrže zato, da bi bilo videti, da ni tega odredil Stalin sam osebno.

V zvezi z zaroto v komunistični stranki, ki bo veljala še mnogo krvi in mnogo glav in ki priča o notranji šibkosti velike boljševiške države, poročajo o neprestanih rastočih nemirih kmetov v južni Rusiji. Kmetje se upirajo zaradi gladi in upirajo gladovne pohode v upravna središča, kjer ropajo živilska skladišča rdeče vojske in boljševiške milice. Zaradi kmečkih nemirov je Stalin odstavil dosedanjega komisarja za kmetijstvo Uralovega in njegovega namestnika. Posebni komisar GPU je bil poslan v južno Rusijo na čelu močnih vojaških oddelkov, da z vsemi sredstvi zatrne nemire. Komisar je dobil od Stalina naravnost diktatorska pooblastila. Vest, da so Uralova v resnici odstavili, potrjuje tudi moskovska uradna agencija Tas.

Eden ima ošpice

London, 4. sept. AA. Zunanji minister Eden je zbolel na ošepnicah in bo moral tri tedne ostati v postelji. Vendar pa menijo, da bo lahko prisostvoval glavni skupščini DN, ki bo 21. t. m. v Zenevi.

Gangsterji na delu

Detroit, 4. sept. AA. Gangsterji so ugrabili in odpeljali z avtomobilom bogatega podjetnika Ernesta Galagerja, ga obesili na neko drevo in ga obsuli z revolverskimi strelji. Slučajno so ga našli pasanti, vendar mu ni bilo več pomoči; pri prevozu v bolnišnico je umrl.

Pot Edvarda VIII.

Carigrad, 4. sept. Kraljeva jahta »Nahleene« je prispela včeraj v spremstvu britanskih rušilcev v turške teritorijalne vode. Pozdravil jo je neki turški rušilec. V imenu predsednika republike Kemala Atatürka je kralju Edvardu želel dobrodošlico general Fahredin. Kralj Edvard si bo z množičnim turškim spremstvom ogledal vojaška

Ponoči: plini

Iru, 4. septembra, o. Grmenje topov je pekleno. Bitka se razvija na ravnini. Vojaki padajo v grotesnih oblikah. Rdeči se skrivajo za žakli peska. Beli so že na meji Francije. Belo topništvo strelja tudi na francosko stran. Dve granati sta padli na francoski kolodvor. Belo letalo je priletelo nad Iru in zažgalo tovarno žveplen.

Iru, 4. septembra, o. Rdeče milice poročajo, da beli uporabljajo strupene pline.

Iru, 4. septembra, o. Ob 19.15 Behovija je padla. 60 rdečih je branilo vas na francoski meji. Vas je padla, ker so beli uporabljali dinamit in ga metali na nasprotnike čisto od blizu.

listi moli poskusiti preboj. Nacionalisti so zdaj lahko gibljejo le v kletih, ki vežejo obe krili te velike palače.

Hendaye, 4. septembra, AA. (DNB.) V zvezi z včerajšnjimi borbami okoli Irua izjavljajo v nacionalističnem taboru v Burgozu, da so ti boji bili najbolj krvavi v vsej državljanski vojni. Na strani nacionalistov so se borile redne čete, legionarji in meščanska garda iz Navare. Izgube vladnih čet so ogromne. Število ujetih in ubitih je zelo veliko. Med njimi je mnogo izozemcev, večinoma komunistov iz sovjetske Rusije. Trdi se, da je padec Irua neizogiben.

Pariz, 4. septembra, AA. Današnji »Figaro« objavlja, da je število žrtv v španski državljanski vojni naslednje (v okroglih številkah): na strani vlade je bilo pobitih 34.000, ranjenih pa 5000 oseb. Na strani upornikov je padlo 46.000, ranjenih pa je bilo 8000 oseb. Torej v celoti 80.000 mrtvih.

Sevilja, 4. septembra, AA. Havas: General Llano je sporočil po radiu, da so včeraj nacionalistična letala bombardirala tovarno letal v Guadalajari. Tovarna je zgorela.

Poročilo generala Franca pravi, da so nacionalistične čete sestrelile tri komunistična letala. Na odseku pri Avili so nacionalisti zavzeli več važnih položajev. Komunistična križarka »Lepante« je bila težko poškodovana, ker je neko letalo vrglo nanjo bombo.

Nacionalistična vlada se razpisala vpis dobrovoljcev. Dobrovoljci se morajo obvezati, da bodo služili ves čas trajanja državljanske vojne, nakar lahko izstopijo iz vojske ali pa preidejo v tujko legijo.

Saragosa, 3. septembra, AA. Nacionalistične čete so nedaleč od Huesce potoklike oddelke Kataloncev. Ujetih je bilo nad 1000 Kataloncev. Ujetnike so prepeljali v Saragoso.

Oviedo, 4. septembra. Nacionalistične čete so zavzele vso Granado.

Sevilja, 4. septembra. Tukajšnji radio poroča, da je nacionalistično letalstvo bombardiralo nekaj parnikov na Sredozemskem morju in nekaj vladnih letališč.

Madrid, 4. septembra. Havasov dopisnik si je včeraj ogledal Toledo. Ugotovil je, da je glavno pročelje Alcazarja popolnoma razrušil ogenj vladnih topov, prav tako je pa porušil tudi levi stolp, kjer se je, kakor kaže, nahajalo glavno municijsko skladišče upornikov, ki so se zatekli v Alcazar.

stanovanjih. Vse te aretacije so se izvršile po Stalinovemu odhodu v Georgijo, najbrže zato, da bi bilo videti, da ni tega odredil Stalin sam osebno.

V zvezi z zaroto v komunistični stranki, ki bo veljala še mnogo krvi in mnogo glav in ki priča o notranji šibkosti velike boljševiške države, poročajo o neprestanih rastočih nemirih kmetov v južni Rusiji. Kmetje se upirajo zaradi gladi in upirajo gladovne pohode v upravna središča, kjer ropajo živilska skladišča rdeče vojske in boljševiške milice. Zaradi kmečkih nemirov je Stalin odstavil dosedanjega komisarja za kmetijstvo Uralovega in njegovega namestnika. Posebni komisar GPU je bil poslan v južno Rusijo na čelu močnih vojaških oddelkov, da z vsemi sredstvi zatrne nemire. Komisar je dobil od Stalina naravnost diktatorska pooblastila. Vest, da so Uralova v resnici odstavili, potrjuje tudi moskovska uradna agencija Tas.

pokopališča in dardanelska bojišča iz svetovne vojne.

Edvard VII. bo v začetku prihodnjega tedna odpotoval iz Carigrada z orientnim ekspresom in se bo ustavil za dva ali tri dni na Dunaju, nato se bo vrnil v Veliko Britanijo. Po nekaj dneh bivanja v Londonu se bo kralj odpeljal v gradšč Balmoral; tam bo stanoval prvič, odkar je zasedel prestol.

Jugoslovanski delavec

Dubrovnik, 4. septembra, m. Jugoslovanski delavski pokret, ki ga je organiziral J.R.Z., bo pričel izdajati svoj tednik, ki bo nosil naslov »Jugoslovanski delavec«. Tednik bo izhajal na osmih straneh. Prva številka tega tednika, za katero bo napisal uvodnik minister za socialno politiko in narodno zdravje Dragiša Cvetković, bo izšla 6. septembra, na rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II.

Naročajte „Slov. dom“

Nj. Vel. kraljica Marija na velesjemu

Ljubljana, 4. septembra.

Danes popoldne ob 11 je Nj. Vel. kraljica Marija s svojim spremstvom počastila Ljubljanski velesjem, kjer sta jo sprejela in pozdravila s krajšim nagovorom ban dr. Marko Natlačen in predsednik Ljubljanskega velesjema industrialec Franc Bonač z ostalimi funkcionarji velesjema, ki so ji izročili lep šopek anturijev. Nj. Vel. kraljico Marijo je spremljala dvorna dama ga. Franja Tavčarjeva. Pod vodstvom predsednika Bonača in načelnikov posameznih oddelkov je kraljica obiskala najprej razstavo »Za naš les«, nato oddelke za TOI ter razstavo preprog. V imenu društva je predsednik g. Govekar pozdravil Nj. Vel. kraljico Marijo, ki se je nato podala na obisk razstave »Sodobni vrt«, kjer se ji je poklonilo društvo kneginje Zorke in ji izročilo krasen šopek. Naposled si je kraljica ogledala vse podrobnosti »Sodobnega vrta« in od odbora sprejela diven šopek cvetja ter aranžman eksotičnega planinskega cvetja od graških tvrdk »Alpenflora« in »Ecker«, nato pa je obiskala še druge paviljone. Nj. Vel. kraljica Marija je prirediteljem, posebno predsedniku g. Bonaču, izrazila vse priznanje k razstavi in toplo zahvalo za lep sprejem.

Vesti od 4. septembra

Letalsko pogodbo med Jugoslavijo in Nemčijo sta včeraj podpisala na Bledu poslanik von Heeren ter predsednik naše vlade in zunanji minister g. dr. Milan Stojadinović. Po tej pogodbi se Nemčija obvezuje, da bo vzdrževala letalsko progo med Berlinom in Beogradom.

Kongres svetovne zveze za mir se je pričel včeraj v Bruslju. Kongresa se udeležuje 3000 delegatov iz 40 držav. Belgijski cerkveni krogi so zavzeli stališče proti kongresu, ker ga prirejajo skrajni levičarski krogi.

Šest balonov se je izgubilo od celotnega števila tistih, ki so v Varšavi startali v tekmi za Gordon-Bennettov pokal. Najbrž so se izgubili v neobljudenih pokrajinah po severni Rusiji. Dva od teh sta nemška, trije poljski in en belgijski.

Hitler je sprejel Lloyda Georgea včeraj popoldne. Angleški državnik se je ob 15 odpeljal s svojo hčerko iz Münchena v Berchtesgaden. Domnevajo, da pripravljajo Anglija spet kak nenaden korak, ker ni verjetno, da bi stari državnik prišel študirat v Nemčijo samo kmetijstvo.

87 letni kandidat za španski prestol, don Alfonso Carlos de Bourbon, Austria-Este, živi na Dunaju. Njega španski Carlisti priznavajo kot edinega kandidata za prestol. Pri njem živi njegova žena Maria, ena sluga, ena kuharica ter 40 letna zamorka, ki jo je pripeljal pred leti iz Afrike.

Prvi letošnji polet čez Atlantik sta podvzela Američana Richman in Maryle, ki letita iz New Yorka in bi morala včeraj ob 15 pristati v Londonu. Toda v Angliji nimajo še nobenih poročil, kaj je z njima.

Cene kruha v Franciji rasto skoraj dnevno. Kljub odporu strokovnih organizacij se dragoje v živilski panogi ni posrečilo še zdaj ustaviti. Verjetno je, da bo posega vmes vlada.

Zopetno zvišanje delavskih plač je včeraj odredilo italijansko delovno ministrstvo, in sicer za tiste panoge, ki do sedaj zvišanja še niso bile deležne. Zvišanje znaša 10%.

Gandhi je težko obolzel za malarijo, kakor poroča Reutersova agencija iz Vardasa v Srednji Indiji. Prenesli so ga v bolnišnico.

USA gradi nove podmornice in sicer 20 po številu. USA ima sicer več podmornic, kakor Japonska, toda so povečini že zastarele. Do konca decembra t.l. bo imela Amerika podmornic s skupno tonažo 40.000 ton.

5000 dokumentov proti Nemčiji je španska policija našla po lokalnih nemških hitlerjevskih družtev v Barceloni in Madridu. Dokumenti vsebujejo davodila organizaciji nemške špijonaže in o pripravih za revolucijo v Španiji.

128.000 angleških rudarjev bo stavkalo, ker ni prišlo do sporazuma med vodstvom strokovnih organizacij in med lastniki rudnikov v Juž. Walesu.

Načrt za regulacijo Addis Abebe je sestavila posebna komisija italijanskega gradbenega ministrstva. Addis Abeba naj postane vzor moderne kolonialne prestolnice.

Preproge za belgrajski parlament bodo veljale v celoti okrog 600.000 Din. Za dobavo teh preprog bo 21. oktobra javna dražba v dveh skupinah.

Sovjetsko vojaško odposlanstvo v Franciji je včeraj sprejel v Parizu francoski letalski minister Pierre Cot. Odposlanstvo se bo udeležilo velikih francoskih manevrov.

Zastopniki turističnih pisarn srednje Evrope pridejo v začetku drugega meseca, na pobudo našega potovalnega urada v Berlinu, v Dalmacijo. Ker potovalne pisarne sestavljajo svoje programe pozimi, je važno, da jih opozorimo tudi na naše kraje in njihove lepote.

Nepalski maharadža pride v Srem in sicer na dvorec kneza Odeschalchia v Iloku. Za maharadžo že predelujejo dvorec sreškega vlastelina Ravna, v katerem bo bivalo tudi spremstvo indijskega mogočnika. Maharadža bo svoje bivanje v Sremu posvetil predvsem lovu na jelene, fazane in drugo divjačino.

Francija ne bo zvišala vojaške službe na dve in pol, oziroma na tri leta, kakor so želeli poveljniki nekaterih vrst orožja. Ta sklep so sprejeli po razgovoru med predsednikom Blumom in vojnimi ministrom.

Apostolski delegat za Abesinijo je imenovan s papeževim odlokom, ki na to mesto postavlja dosedanjega nadškofa na Rodosu, Gian Maria Castellania.

Tovarna Hutter plačuje najvišje mezde v Evropi

Vsa tekstilna industrija v Mariboru počiva

Maribor, 4. septembra.

Stavka tekstilnega delavstva se je razširila na vsa podjetja te stroke. Včeraj so pričeli stavkati delavci tudi v tovarni Južokca v Melju. Ta tovarna zaposluje 60 delavcev. Danes je pa izbruhnila stavka v tovarni Zora na Ruški cesti, v kateri je zaposlenih 66 delavcev. Obe tovarni izdelujeta pletenine. V bistvu ne spadata v tekstilno stroko, vendar se je delavstvo priključilo stavki tekstilnega delavstva. Zanimivo je, da je sedaj prišlo do stavke ne samo v tekstilnih tovarnah, pač pa tudi v tovarnah drugih vrst. Tako se je stavka razširila tudi v tovarno v Košakih, kjer izdelujejo »Mirim« čokolado. Stavkovno gibanje se širi tudi pri nekaterih drugih podjetjih.

Tovarna Hutter je včeraj zvečer svojim delavcem plačala tridnevni dopust. Delavstvo je sa-

mo prišlo k lastniku tovarne Hutterju ter izjavilo, da bi rado delalo, vendar pa ga razmere silijo k stavki. Izpovedali so, da jim groze od zunaj tovariši, da bodo vdrli v tovarno, jih napadli in podobno. Sprito tega je tovarnar Hutter dal delavcem do ponedeljka plačan dopust. Delavstvo je bilo zaradi tega tako prijetno iznenadeno in navdušeno, da je dvignilo tovarnarja Hutterja na rame in ga nosilo po tovarni. Zanimivo je tudi to, da Hutterjeva tovarna plača najvišje realne dnevnice v evropski tekstilni industriji sploh. Povprečna dnevna zneska do 50 Din. Kljub ugodnemu položaju, ki je mnogo boljši, kakor bi ga nudila nova kolektivna pogodba, pa so se pojavile stavke med delavstvom, ki zahtevajo solidarnost in slog med vsemi. Tako silijo razmere tudi delavstvo v Hutterjevi tovarni, da se pridruži stavkovnemu gibanju.

Rojstni dan Nj. Vel. kralja

Belgrad, 4. septembra. m. Zaradi velikih nedeljskih vojaških slavnosti, ki bodo ob priliki rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II. na Banjici, se je z Bleda vrnilo nekaj diplomatskih zastopnikov raznih držav na našem dvoru, nekateri člani kraljevske vlade, ki so se sedaj mudili izven prestolnice, generaliteta, predstavniki skupščine in senata ter ostalih civilnih in vojaških predstavnikov. V Belgrad so se vrnili, da prisostvujejo tudi letos, kakor vsako leto, omenjenim slavnostim. V Belgrad se je vrnil iz Varšave tudi poljski poslanik na našem dvoru g. Roman Dembicki.

Napredovanje učiteljev

Belgrad, 4. septembra. Napredovali so ti-le učitelji in učiteljice: V 5. položajno skupino Ivan Strkelj v Ljubljani, Kvirin Pertl v Kapeli, Ivanka Černe v Goricih, Franjo Mermolja v Ljubljani, Ivan Štrkelj v Ljubljani, Rihard Gorjup pri St. Joštu, Ignac Labernik v Ljubljani, Alojzija Bohinje v Brezicah. — V 6. pol. skup.: Ciril Rakovec na Dobu, Amalija Zajec v Mirni peči, Amalija Čok v Kočevju, Leopold Likar v Blagovici, Albert Sirok v Ljubljani, Eleonora Kerkoč na Vrhniki, Ana Mitterhammer v Toplicah, Elizabeta Serajnik v Mariboru, Marija Bekar v Vavti vasi, Alojzija Stovič v Leskovcu, Antonija Vreš v Dravogradu, Justina Milič v Bojovini, Ivan Močnik v Libelcih, Angela Znidaršič v Črnučah. — V 7. pol. skupino: Marija Krebelj v Mariboru, Ana Srpanj v Dolenji Nemški vasi, Stefanija Jesih v Mariboru, Terezija Vindičman v Sorici, Ana Viher v Črnučah, Marija Golja v Dravogradu, Jadviga Hudales v Šmartnem ob Paki, Ivo Bajec v Dolah, Angela Krizman v Dolenji Bistrici, Gabrijela Kolar-Majcen v Mariboru, Matej Tomazelj pri Sv. Tomažu, Viktorija Kulovec v Vavti vasi, Iva Pistotnik v Novi Stifiti, Matilda Herman na Rakeku, Elizabeta Drakšler pri Sv. Andražu, Gabrijela Rejec v Breznici, Martin Pleskovič pri Sv. Marjeti, Ladislav Čuk v Grosupljem, Lovro Kleindinst v Sodražici, Ljudmila Svetelj v Ljubljani, Franciška Gumilar v Lipovcu, Angela Javt pri Sv. Rupertu, Ana Krizaj v Ljubljani, Miroslav Logar v Rogatcu, Olga Čermelj v Ljubljani, Ana Sušteršič v Ljubljani, Marija Kostanjevec v Ptuj, Marija Pogljajec v Celju, Boris Pecarič v Studencu, Marija Ivančič v Vranskem, Marija Ditihi v Radečah, Angela Pahor pri Spodnji Sv. Kungoti, Marija Soban v Podbrezju, Avgust Leštan pri Sv. Trojici, Gabrijela Zupančič v Dupljah, Hermenegilda Martelanc v Črnomlju in Franciška Kerzin v Zg. Pirničah.

Drobiž iz domovine

Zaradi bede gre krojoč po drugo ženo

V Sarajevo je pred nekaj dnevi prišel ubožen musliman, krojač iz Travnika in stopil pred glavno muslimansko versko sodišče, pred šerijatsko sodišče. Potožil je svoje gorje in si zaželel še druge žene, ki bi bila bolj bogata, kakor je prva njegova, s katero je sicer zadovoljen, a nima zaradi bede s čim živeti. Mehmed je bil precej čedne postave in jo po Sarajevu iskal novo ženo. Zraven pa se je bil odločil, da svoje prve žene ne bo zapustil, temveč da bo s ponovno ženitvijo le rešil svojo družino propada. V Sarajevu je res v nekaj dneh našel bogato vdovo, ki je takoj privolila v moštvo. Izjavila je takoj, da je pripravljena vzdrževati tudi prvo Mehmedovo ženo in tri otroke. Mehmed je kmalu uredil vse formalnosti, nato pa vesel pohitel k svoji ženi v Travnik in ji sporočil to veselo novico. V sredo pa so vsi prišli na poroko Mehmedovo v Sarajevo, nakar so se tudi vsi preselili na posestvo nove žene.

Zaradi ciganke bitka med cigani

V bližini Smedereva, v vasi Mala Krsna, so poljane, po katerih kaj radi postajajo s svojimi vozmi in si postavljajo šotore, cigani. Pred nekaj tedni je taka skupina prirajala do Smedereva prav iz Sarajeva. Bila je to velika skupina ciginov dveh rodov, ki sta se združila pod eno komando, vendar pa med njima ni bilo prave slege. Vsak rod zase je še vedno obdržal med seboj in se med seboj tudi družil. Ko so se prepeljali iz Sarajeva v Srbijo, pa se je zaljubil mlad cigan iz ene ga rodu v mlado ciganko drugega rodu. Ciganček je s svojimi tovariši neke noči svojo izvoljenko kar ugrabil in z njo pobežnil in njegov rod jo je potegnil z njim na pol.

Pri Smederevu pa sta se razdružena rodova nenadno srečala. Ugrabljenega ciganka je skočila k svojim staršem in ni hotela več nazaj. Vroča ciganska kri ni mirovala. Oba rodova sta se med sebojno spoprijela, s puškami, koli in noži, a ženske so naskočile svoje nasprotnice z nohtovi. Rušale so si lase in se praskale. Boj je bil tako strašan, da je obležalo na bojnem polju kar petnajst ciginov, večinoma s težkimi poškodbami.

PZ kopuje v Mariboru posestva

Maribor, 4. septembra.

Včeraj so prispeili v Maribor ravnatelj Pokojniškega zavoda g. Vrančič in nekaj višjih funkcionarjev Pokojniškega zavoda ter so se pogajali z upravo Vinarske in sadjarske šole glede nakupa posestev med Vrbanovo in Smetanovo ulico. Zemljišče obsega 10 hektarjev ter leži sredi najlepše vilške četrti mariborskega mesta. Zastopniki Pokojniškega zavoda so si tudi ogledali Rosenbergovo zemljišče ob Tržaški cesti, kjer je tudi znana Rosenbergova drevesnica. To zemljišče meri devet hektarjev. Ob njem se tudi že zidajo vile. Pokojniški zavod bo ta zemljišča parceliral. Deloma jih namerava zazidati z lastnimi zgradbami, deloma pa bo služilo za stavbišče.

Znanstvenik - plagijator

Včeraj se je v Zagrebu zaključil prav zanimiv, prav za prav senzacionalen proces. Največjo pozornost je vzbudil med znanstveniki, ker so se pred sodiščem obravnavali očitki plagijatorstva in razne nečedne zadevice.

Kot tožitelj je nastopal ravnatelj zagrebskega etnografskega muzeja Ivan Franič Požezanin, tožen pa je bil urednik zagrebskega dnevnika »Večera«, ker je v svojem listu obelodanil dva članka, ki sta se bavila z razmerami v zagrebskem etnografskem muzeju. »Večera« je očitil Franiču, da po svoji kvalifikaciji ne spada na tako visoko in odgovorno mesto, da je bil svoje čase železničar in da je podkovan v vsem drugem bolj kakor v etnografiji. Najbolj je »Večera« napadel neko Franičevo predavanje, ki ga je imel v okviru nacionalne ure v radiu o jugoslovanski demologiji. Padel je očitek, da je Franič skoraj celo svoje predavanje enostavno prepisal iz nekega nemškega znanstvenika, vendar pa ni navedel nikjer tega, da je svoje predavanje in v njem izražene misli črpal drugje. »Večera« je to označil kot enostavno tatvino. V drugem članku pa je »Večera« očitil Franiču, da je imel v kleti muzeja shranjeno vino, ki se je potem prodajalo »čez ulico«.

Pred štirinajstimi dnevi je bila prva razprava, a je bila preložena, da so poklicali kot izvedence razne znanstvenike in učenjake, ki so podali svoje mnenje o strokovni kvalifikaciji ravnatelja etnografskega muzeja. Včeraj se je razprava nadaljevala. Dr. Božidar Široka, profesor Bratimur in dr. Milovan Gavazzi so podali za tožitelja zelo slabo oceno. Dr. Gavazzi je dokazal, da je Franič več kot tri četrtine svojega predavanja v radiu enostavno prepisal od Nemea Schneeweissa in ga po radiju prodajal kot svojega. Sodišče je razglasilo sodbu, po kateri je ostalo Franiču dokazano, da je plagijator; glede prodajanja vina pa je bil toženec tudi oproščen. Obsojen je bil le za odstavek, v katerem je Franiču očitil, da jih ima veliko v kleti.

Ugrabljenega ciganka pa je kljub krvavi bitki ostala pri svojih starših.

V Zagrebu še vedno stavka

Poročali smo že o stavki zagrebskih gradbenih in mestnih delavcev, ki vsi složno zahtevajo povzvišanje svojih mezd. Zaradi tega so zapustili delo cestni pometalci, smetarji, tako, da se je po cestah začelo že kopičiti blato, prah in nesnaga. Inspekcija dela je takoj posredovala, vendar se gradbeniki niso dali nič omeščati, izgovarjajoč se, da so podjetja že spomladaj v okviru hrvaške delavske zveze sklenila z delavci kolektivno pogodbo, ki je zanje še danes v veljavi. Dokler bodo delavci stavkali, se podjetniki sploh ne bodo spuščali v kakršnakoli pogajanja z njimi. V sredo je sklical mestni svet zaradi tega sejo občinskega zastopstva. Mestni svet je izdal na delavstvo poseben proglas, v katerem poziva delavstvo, naj se vrne na delo in naj verjame zagotovilo mestne občine, da bo v vsakem pogledu skušala ugoditi delavskim zahtevam, v kolikor so upravičene in se dajo spraviti v sklad z mestnimi financami.

Naše ribe v Španijo

Tri tedne je trajala na dalnatinjski obali tako imenovana doba mraka, to je doba lova na ribe. V četrtak se je zaključila. Spočetka so imeli ribiči bolj malo uspeha, proti koncu pa so se začele ribe pojavljati v velikanskih množinah. Povsod so ribiči zajeli po nekaj vagonov rib. Zaradi velike množine rib so oblasti dovolile, da se rok podaljša še za dva dni, do jutri. Vendar ribiči niso s tem zadovoljni in zahtevajo, da se lov še za nekaj časa podaljša, ker je povpraševanje po ribah izredno veliko. Letos je za ribe taka konjunktura, kakor še nikoli.

Cene so tako visoko poskočile, ker se po ribah povprašuje največ iz inozemstva. Povprečno prodajajo nasoljene ribe po 5 do 6 Din za kilogram. Največ prodajajo naši ribiči v Španijo. To se sicer čudno sliši, ker je doslej Španija sama izvažala ogromne količine rib v države ob Sredozemskem morju. Zaradi državljanske vojne pa je ribolov skoro ponehal in jih morajo zato kupovati v inozemstvu.

Mestni pogrebni zavod

Popravki in resnica

Ljubljana, 4. septembra.

Z ozirom na naš članek o razmerah v mestnem pogrebem zavodu in na tozadevni popravek g. dr. Puca, smo prejeli iz vrst ljubljanskih meštanov:

Na tako samozvesten odgovor g. dr. Dinka Puca v »Slov. domu« dne 2. t. m., v katerem posebno poudarja vzorno gospodarstvo na ljubljanski občini za časa njegovega zupanovanja, gotovo ni potreba posebnih ugotovitev, saj vsi občani le predobro vedo, kako se je gospodarilo in to z umno in skrbno gospodarstvo, zdaj pač vsak davkoplačevalec le predobro sam občuti. Znan naš pregovor tudi pravi, da se lasna hvala pod mizo valja, vendar ne škodi kratka ugotovitev — ne v splošnem — le v prav malem, prav tam, kjer g. dr. Puc odgovarja, t. j. v Mestnem pogrebem zavodu.

Pod njegovim »spretnim in skrbnim« gospodarjenjem je bilo v MPZ šest uradnikov. Njihove letne plače so znesle ca. 240.000 Din. Pod sedanjo občinsko upravo sta takoj odpadla dva uradnika, zdaj se dela na poenostavitvi poslovanja, kar bo omogočilo prihranek še enega uradnika, torej od šest na tri, ali za polovico, pa bo gotovo poslovanje brezhibno in verjetno sodišče nikdar ne bo imelo opravka vsled nepoštenih manipulacij, kar je samo pri preamajni kontroli mogoče. Tako

bodo samo pri MPZ izdatki za uradniške plače znižani za ca. 120.000 Din letno.

Ko se je na javni občinski seji dne 21. marca 1931 sklenilo, da je nujno graditi mrliško vežo, je tedaj padel tudi sklep, da bodo najeli posojilo na 20 letno dobo in tedaj je bilo še prav izrecno sklenjeno na podlagi tedanjih računov, da bo možno ta dolg odplačevati le na ta način, da se tarife pogrebom za celo amortizacijsko dobo, t. j. v 20 letih, ne bodo znižale. Tedaj je bila mrliška veža preračunana na 1.300.000 Din.

Sedanja občinska uprava pa bo že samo z zmanjšanjem nepotrebnega uradništva pri MPZ prihranila letno 120.000 Din, ali pri 20 letni amortizacijski dobi 2.400.000 Din, kar plača skoraj dve mrliški veži. Ta račun bi bil točen, če po zaslugi prejšnjih občinskih uprav, ki so prenatrpale uradništva, ne bi bilo treba plačevati pokojnin. Vkljub temu pa upa sedanja občinska uprava, da ji bo poleg odplačevanja event. posojila za mrliško vežo močno znatno znižati tarife pogrebom.

Samo gornje ugotovitve (pa je takega in težjega še veliko) naj bodo dokaz, da gospodarstvo pod g. dr. D. Pucem ni bilo tako vzorno in gotovo zasluži povsem drugo oceno, kot si jo g. dr. D. Puc sam sebi daje. Taki lastni slavo-spevi in samohvale pač zvane kot v zasmeš težko prizadetih davkoplačevalcev.

Kam in kako se selijo naši ljudje

Belgrad, 4. sept. AA. Po statističnih podatkih se je prvih pet mesecev t. l. izselilo iz naše države 5412 oseb, medtem ko se jih je lani v istem razdobju 5415. V domovino se je v tem času vrnilo iz emigracije 1430 oseb, lani pa 1888. Največ naših emigrantov se je izselilo v Severno Ameriko, Kanado, Avstralijo in Čile, nekaj jih je pa šlo v južno Afriko, južno Zelandijo itd. Od izselencev jih pride 445 na savsko banovino, za njo pa pridejo dunavska, dravska, vardarska in zetska. Po poklicu je bilo največ izselencev kmetov. V istem času se je v evropske države izselilo 4063 oseb, vrnilo se jih je pa 954. Izselili so se največ na Francosko, nato v Češkoslovaško, Turčijo, Nemčijo, Albanijo, Avstrijo it.

Gibanje JRZ

Belgrad, 4. sept. Včeraj dopoldne se je vrnil v Belgrad iz svojega okraja minister za telesno vzgojo prebivalstva dr. Josip Rogič. V okraju alibunarskem je imel več političnih sestankov, ki so bili odlično obiskani, tako da so se spontano spremenili v velike shode. Na teh shodih je minister dr. Rogič govoril o programu stranke in o političnem položaju v državi. Povsod so ministra sprejeli z godbo in zastavami. V tem okraju stopajo enotno v vrste JRZ tudi Srbi, Romuni in Nemci.

Minister dr. Rogič je obiskal skoraj vse občine svojega okraja. Istosčasno so dr. Rogiča izvolili za predsednika okrajne organizacije JRZ v Alibunaru.

Zdravniški kongres v Sofiji

Sofija, 4. septembra. m. Dne 12. septembra bo v Sofiji začel zasedati vseslovanski zdravniški kongres. Tega kongresa se bo udeležilo 624 jugoslovanskih zdravnikov. Iz Poljske bo prišlo na kongres le 22, iz Češkoslovaške pa 103 zastopniki tega stanu. Eno glavnih vprašanj, ki jih bo kongres razmatrival, bo vprašanje socialne medicine.

Določitev prostora za justično palačo v Celju

Celje, 3. septembra.

Kakor kažejo vsa znamenja, se bliža tudi vprašanje justične palače v Celju svojem koncu. Poročali smo že o dosedanjih prizadevanjih prizadeht faktorjev, da se napravi konec sedanjemu nevdržnemu stanju in da pride Celje končno do svoje justične palače. Tako sedanji mestni svet, kakor kr. banska uprava in justična uprava so napravili do sedaj vse potrebne korake, da se to za Celje aktualno vprašanje premakne v mrtve točke. Sedanji mestni svet je akcijo sprožil in zanj zainteresiral vse merodajne faktorje. Sedanje neprimerne prostore si je ogledal že ban g. dr. Natlačen, kakor tudi prejšnji zastopnik ministra za pravosodje g. Cvetkovič. Zivo se je zainteresiral za justično palačo tudi sedanji predsednik apelacijskega sodišča g. dr. Vladimir Golja. Zupan g. Mihelič je pa pri zadnjem obisku v Belgradu zainteresiral za justično palačo v Celju ministra pravde g. dr. Subotiča in gradbenega ministra g. dr. Kožulja. Ministrstvo za gradbe je že naročilo kr. banski upravi, naj izdela podrobne načrte, kr. banska uprava je pa stavila gradbenemu ministru dodatni predlog, naj se v proračun za leto 1936-37 vnese tudi postavka 2.000.000 Din kot prva anuiteta za justično palačo v Celju. Danes se je vršila v Celju že druga komisijaka razprava, ki je imela nalogo določiti stavbišče, ki bi bilo najbolj primerno za justično palačo v Celju. Po ogledu vseh v poštev prihajajočih zemljišč se je komisija eoglasno izrekla za prostor na Glaziji. Pri komisiji so bili navzoči: načelnik tehničnega oddelka kr. banske uprave g. inž. Skaberne, inž. Černivec, predsednik apelacije g. dr. Golja, predsednik okrajnega sodišča g. dr. Vidovič, predsednik okrajnega sodišča g. Nendl, zupan g. Mihelič, podzupan g. Stermecki, predsednik gradbenega odbora za mesto Celje g. dr. Jurij Skoberne, prof. Bitenc, magistratni direktor g. Subic, in za tehnični oddelek mestnega poglavarstva g. Hojkar. Tehnični oddelek kr. banske uprave bo takoj začel z izdelovanjem načrtov.

Ptuj

Ptuj, 3. septembra.

Kronika nesreč. Apolonija Vučak, 63 let stara prevzitarica v Samušanih, se je pri krmiljenju svojega nevarno ponesrečila. Svinja jo je ugriznila v desno roko in je povzročila globoko zvežavo rano. Ker ni iskala zdravniške pomoči, je nastalo zastrupljenje in so morali Vučakovo v obupnem stanju odnesti v ptujsko bolnišnico. — V isti zavod so prepeljali reševalci tudi 44 letnega delavca Franca Fakina iz Siteza pri Majšpergu. Pri gladnji ceste je padel v 6 m globoko gramozno jamo, nanj je pa padel še težak tram. Dobil je nevarne poškodbe po vsem telesu in tudi notranje poškodbe, ki so še težjega značaja.

Koncert v mestnem parku. V nedeljo, 30. t. m. je priredila Delavska godba tekstilne tovarne Ehrlich iz Maribora koncert v mestnem parku v Ptuj.

Tabor na Sv. Joštu

V nedeljo, dne 6. septembra prirede gorenjske skupine Jugoslovanske strokovne zveze in Mladinske zveze pri Sv. Joštu nad Kranjem Tabor slovenskega delovnega ljudstva v počastitev spomina dr. Janeza Evangelista Kreka.

Sporod slavnosti: V soboto, dne 5. septembra zvečer gore po vsej Gorenjski kresovi v spomin Jan. Ev. Kreka. — V nedeljo, dne 6. septembra pri Sv. Joštu: Ob 9 av. maša na prostem. Ob pol 10 odkritje spominske plošče dr. J. E. Kreku; odkritje izvrši min. Jože Gostinčar. Ob 10 delavsko zborovanje, na katerem govore dr. Andrej Gosar, Ivan Pestotnik, Joško Jurač in France Zagradšnik.

Ob tri četrt na 8 je iz Kranja skupen odhod z jeseniško Krekovo godbo na čelu. Shramba za kolesa bo v Delavskem domu v Kranju, za avtobuse pa na dvorišču hotela Stara posta.

Vse slovensko delovno ljudstvo vabimo, da se v čimvečnem številu udeleži Krekove proslave pri Sv. Joštu, kjer je razvijal na svojih socialnih tečajih blagoslovljeno delo za naš narod. Naša največja sramota bi bila, če se ne bi dostojno oddolžili njemu, ki je vse svoje življenje posvetil gospodarski in socialni rešitvi Slovencev.

Delu slava — delu čast!

Maščevana surovost

Ptuj, 3. septembra.

Pri večernem vlaku, ki odhaja iz Ptuja ob 20.30 proti Mariboru, se je pojavil pri blagajni možakar in zahteval vozni listek v nemškem jeziku »nach Marburg«. Ko ga je blagajnik opozoril, da pozna le Maribor in ne Marburg, je postal možakar nenadoma skrajno surov in je končno od jeze udaril s pestjo po blagajniškem okencu s tako silo, da se je šipa zdrobila na drobne kosce. Pri tem je bil v nevarnosti blagajnik, ker so kosci zleteli proti njegovemu obrazu. Nasilnež pa se je pri tem na desni roki nevarno porezal in je kri curkoma tekla po tleh. Na kolodvoru službojuči orožnik je nasilneža prijel in ga legitimiral, pri čemur se je izkazalo, da je identičen z nekim R. K., barvarjem iz Maribora. Za svojo surovost se mu zagovarjal pred sodiščem. Ta neokusni incident je povzročil pri občinstvu, ki se je nahajalo v kritičnem času na kolodvoru, upravičeno ogorčenje in nerazpoloženje napram K.

Kolesarji, več previdnosti!

Ljubljana, 4. septembra.

Kolesarske nesreče, ki se jih večina pripeti brez večjih posledic, o kar na dnevnem redu. Dostikrat je pri njih tudi kaj težko ugotoviti, kdo nosi zanje krivdo, posebno če se taka nesreča zgodi na kakem bolj prometnem kraju ali tam, kjer slučajno ali pa tudi navadno ni strážnika. Kadar pa kolesar, pod čigar vozilom se nenadoma pojavi kakšna mimoidoča oseba, ki hiti zamišljena za vsakdanjim poslom in ne pogleda ne na levo ne na desno, počene svoje kolo v divji bag, ko je tako mimogrede podrl koga na tla, so pač vsi edini v tem, da je gotovo on zakrivil tak karambol, kajti drugače se ne bi skušal rešiti z begom pred strážnikom ali pred obračunom onega, ki ga je povozil. Na Zmajskem mostu je ob vsakem času videti več kolesarjev, ki vozijo pravilno ali nepravilno, od obeh strani. Ker so na obeh straneh tega mostu nevarna križišča cest, tudi ni čudno, da pride pogosto do kakšnega neprijetnega srečanja kolesarja s potnikom. Tako je včeraj nek neznan kolesar povozil ravno na tem mostu brezposelno modistino Baloh Pavlo, ki stanuje v mestni hiši na Jegličevi cesti 10. Podrl jo je na tla, pri čemur je dobila Balohova precej hude poškodbe na desni nogi, tako da so jo morali prepeljati v bolnišnico, kjer so ji nudili prvo pomoč. Je že izven nevarnosti in je pričakovati, da bo kmalu lahko zapustila bolnišnico.

Vozne olajšave za kajahaše

Belgrad, 4. sept. Da se ustreže športnikom pri udeležbi pri kajakiških tekmah, je generalno ravnateljstvo državnih železnice dovolilo, da se za zložen kajakiški čoln iz usnja ali gumija raznih tipov računa voznina kakor za prtlijo 20 kg. Prav tako se bo za kajakiški čoln iz platna ali vezanih plošč tipa jugoslovanskega Touring-kluba, zložnega v tri dele, računalna voznina kakor za prtlijo 30 kg. Če kateri potnik-sportnik izrečno zahteva tehtanje, se tudi to lahko izvrši s postojano tehtnico in se ugotovi osnova za računanje prtližninske teže, ki jo tehtnica pokaže.

H koncertu se je zbralo mnogo občinstva, ki je v splošnem odobravalo izvajanja posameznih točk. Godba je prav dobro izveščana in je napravila na Ptujčane najboljše vtise.

Glasbena Matica. Pevske zbor Glasbene Matice v Ptuj vabi vse dosedanje pevke in pevce k nadaljnjem sodelovanju, nove pa k pristopu.

Ptujski mali harmonikarji začnejo z rednimi vajami v petek, dne 4. septembra ob 16 v deški osnovni šoli pod vodstvom učitelja g. A. Baša.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, petek, 4. septembra: Rozalija.
Jutri, sobota, 5. septembra: Lovrenc.

Nočno službo imajo lekarnice: mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10, in mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

Avtoizlet: Od 5. do 9. septembra Dunajski velesejem; od 17. do 24. septembra v Rim. — Prijava: Izletna pisarna Okorn, Ljubljana, hotel Slon, tel. 26-45.

Zgradba bežigradske ljudske šole se ni dokončala. Zato naj vsi otroci od II. razreda dalje, ki so se in se bodo še vpisali v to šolo, obiskujejo do otvoritve te šole svoje lanske šole, razen vpisanih otrok-novincev I. razreda, ki naj se zglasijo v ponedeljek, dne 7. septembra ob 14 pri upraviteljstvu VI. deške ljudske šole (šiška), da jim odkažečasne učne prostore.

Starše opozarjamo, da je jutri v petek, 4. septembra in v soboto 5. septembra dopoldne in popoldne vpisovanje v šolo Glasbene Matice ljubljanske. Razdelitev urnika je potem v soboto, dne 5. septembra od 15 popoldne dalje v Hubadovi pevski dvorani. Kakor že javljeno, naj pridejo ob 15. uri vsi gojenci klavirja, ob 16 vsi vpisani gojenci za violino in ob pol 17 za ostale predmete zaradi določitve urnika pri posameznih profesorjih. Od ponedeljka dalje je redni pouk.

Zadnji dan vpisovanja na drž. konservatoriju je v ponedeljek, dne 7. septembra. Od 10 do 12 so sprejemni izpiti, od 15 dalje pa redni pouk v vseh oddelkih in predmetih. Vse podrobnosti v veži zavoda.

Vstopnina v velesejskem varieteu je znižana pri popoldanskih predstavah, ki so primerne tudi za mladino.

Jugoslovanski gozdarji pridejo v soboto s svojega letnega kongresa JŠU v Zagrebu pogledat velesejem v Ljubljano. Gotovo bo Ljubljana z največjim veseljem in gostoljubnostjo sprejela gozdarje, ki so s svojo vsestransko sijajno razstavo »Za naš les« dokazali, da so v prvi vrsti borci za olajšanje gospodarske krize in za izboljšanje razmer vseh stanov.

O uporabi plina, oglja ali drv za pogon motorjev in o njenem narodno-gospodarskem pomenu bo v soboto točno ob 15 predaval v paviljonu K na velesejmu Lj. Jaeger, inženjer Destilacije d. d. v Tesliču, ki je napisal znamenito knjigo »Grundlagen der Holzgasanlagen«. Predavanje prvovrstnega strokovnjaka je zanimivo za vse sloje in bo tudi tako popularno, da bo lahko izvajanja razumel vsakdo. Vstopnine ni, opozarjamo pa na točnost.

Dar kneževiču Nikoli. Na velesejmu med paviljonoma M in N stoji na zeleni trati lična majhna hišica, ki jo je izdelala Kmetijska nabavljajna in prodajna zadruga pri Sv. Lovrencu na Pohorju. Pokazati je hotela, kako prijazno so lezene hišice pohorskih kmetovalcev in zbudila se jim je tudi srčna želja, da bi ta model obradoval Nj. kr. Vi. kneževiča Nikolo. S posredovanjem pripravljalega odbora razstave »Za naš les« je res že prišel od maršala dvora odgovor, da je Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle z blagohotnostjo sprejel lepo idejo pohorskih kmetovalcev ter dovolil prijazno hišico pripeljati na svojo graščino Brdo pri Kranju, kjer ji bo odslej gospodaril mali kneževič Nikola.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani

Opera.

Začetek ob 20. uri.

4. septembra, petek: Zaprtlo.
5. septembra, sobota: »Pod to goro zeleno...«
Premiera opere. Izven.
6. septembra, nedelja: »Seviljski brivci«. Izven.
Znižane cene.

Dravi se poje melodiozna Puccinijeva opera »Madame Butterfly« z go. Gjunjenac in g. Gostiškem v glavnih partijah. Nadalje sodelujejo: ga. Kogejeva, ga. Španova, gg. Janko, Zupan, Petrovič in Rus. Dirigent: Niko Štritof. Predstava je izven. Veljajo cene od 30 Din navzdol.

Prva operetna premiera v predsezoni bo v soboto, 5. t. m. Beneška znana in užigajoča glasba tvori skupno s posrečenim libretom, lepimi baladi in pestro inscenacijo mojstra Skružnjaja revljalo opereto »Pod to goro zeleno«.

G. Janko nastopi v nedeljo, 6. t. m., v partiji »Seviljskega brivca«, ki spada med njegove najdvovršnejše kreacije. Rosino poje gna. Župečeva, naša odlična koloraturka, grofa Almavivo g. Gostič, dona Bartola g. Zupan, dona Basilia, mojster Befetto. Dirigent in režiser ravnatelj Polič.

»Dvojno knjigovodstvo« je naslov druge operetne novitete, katere premiera se bo vršila prihodnji teden. Glasbo je komponiral Grün. V glavnih ženskih vlogah nastopila priljubljena bivša članica zagrebške opere ga. Marica Lubejca, ki bo to sezono naš stalni gost.

P. n. občinstvo opozarjamo na izredne ugodnosti, ki jih nudi uprava gledališča letošnjim abonentom. Cene abonmanom kakor tudi dnevne cene so znižane.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Petek, 4. septembra: 12.00 Naša pesem (plošče) 12.45 Poročila, vremenska napoved 13.00 Napoved časa, spored, obvestila 13.15 Glasbene slike (plošče) 14.00 Vremenska napoved, borzni tečaj 15.00 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, spored, obvestila 16.30 Nacionalna ura: Mostar in njegova vloga v preteklosti (Hamza Ham) 19.50 Operetna venčica (plošče) 20.10 Zenska ura: O gozdu, predvsem z narodno-gospodarskega stališča (g. prof. Ljudevit Kružar) 20.30 Prenos koncertnega večera iz Zagreba 22.00 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, spored 22.30 Angleške plošče.

Drugi programi

PETEK, 4. septembra: Belgrad 1: 20.30 Prenos iz Zagreba 22.00 Slavne simfonije — Belgrad 11: 20.00 Tuzina o lopotah Jugoslavije — Zagreb: 20.00 Klavir 20.30 Tamburaški orkester 22.15 Plesna glasba — Dunaj: 19.30 Zbor 21.30 Klavir 22.10 Radijski orkester 22.45 Plesne plošče — Budimpešta: 20.35 Oporni orkester 23.00 Vokalni koncert 23.30 Plesna glasba — Rim-Bari: 17.15 Vokalni koncert 20.30 Pletsijeva opereta Pomladna cvetka, nato plesna glasba — Praga: 19.30 Vojaska godba 20.00 Narodne pesmi 20.30 Igra Ljubljanski otok 22.30 Plošče —

FURNIR ZA MIZARJE.

Oddam večjo partijo (tudi v malih količinah) orčhovega furnirja in slepega jevševskega furnirja. Blago se lahko ogleda vsak čas pri Ivan Šiška, Metelkova ulica 4, tel. 22-44.

Za sanacijo rudarskega starostnega zavarovanja

Trbovlje, 3. septembra.

Problem, ki ga rešujejo od leta 1926 vsi resorni ministri, je do danes ostal nerešen, ali vsaj tako ni bil rešen, da bi mogel onemogli rudar in plavžar po svojem prebitem karenčnem času iti v zaslužni pokoj. Nešteto uredb in ukrepov je stanje starostne blaginje Bratovske skladnice še poslabšalo in spravilo v vedno večje deficitno stanje. Vršilo se je zvišanje prebitih let v delu, zvišanje odstotka za delanesposobnost, zvišanje starosti za upokojitve. Vse to pa ni bilo prav nič učinkovito za pravo rešitev tega problema, ki duši delavca samega in dela skrbni banovini, občini in raznim ustanovam, katere morajo te starčke na stara leta preživljati. Od vseh sanacij pa je brez dvoma bila zadnja najslabša, ki je naložila še sedaj pasivnim skladnicam plačevati še 10% od svojih letnih dohodkov v centralni sanacijski fond v Belgradu. Ljubljanska skladnica je pasivna za nad pet milijonov, pa mora še prispevati te odstotke v belgrajsko centralo. Po sedanji zadnji uredbi pa dobi

iz centralnega fonda dva milijona letno, to se pravi, da dobi toliko, kot mora na drugi strani prispevati. Prav gotovo je, da to ni sanacija, pač pa asanacija. Pri TPD je nad 600 starih, onemoglih rudarjev, ki bi po rudarsko policijskih predpisih ne smeli biti več zaposleni, ker je z ozirom na racionalizacijo rudnikov zanje jako nevarno; ti stari revčki niso več tako okretni, da bi se mogli paziti zaradi strojev in drugega; preti jim vsak dan nesreča ali celo smrt.

Vsi ti bi radi šli v zaslužni pokoj, ali kako, če starostna blaginja nima zanje potrebnega denarja. Ako bi se ti upokojili, bi zašla blaginja brez dvoma v popolen krah in bi že upokojeni ne dobili več nikakih pokojnin, kaj šele nanovo upokojeni.

Rudarsko delavstvo naproša g. bana, v čigar resor spada Bratovska skladnica, da s posredovanjem pri g. resornem ministru doseže po predloženem osnutku Glavne Bratovske skladnice sanacijo, ki bo omogočila potrebno upokojitve osi-velih starčkov, rudarjev in plavžarjev.

Našim otrokom igrače iz našega lesa

Ljubljana, 4. septembra.

V razstavnem oddelku paviljona J, kjer ima ravnatelj g. Novak razstavljene svoje izdelke krasne tehnike, so razstavljeni tudi ročni izdelki učencev II. deške meščanske šole v Ljubljani. Razstavo sta z izbranim okusom aranžirala strokovna učitelja gg. Zupan France in Vidmar Drago. Povabilu za razstavo teh ročnih izdelkov se je odzvala samo omenjena meščanska šola in učitelj Trošt iz Ribnice, ki vodi tečaj za otroke in odrasle. Razstavljeni predmeti iz Ribnice so bolj industrijskega značaja, izdelki ljubljanske meščanske šole pa imajo izrazit umetno-obrtni značaj.

Pri izdelkih ljubljanske meščanske šole je viden vpliv strokovne podkovanosti ravnatelja zavoda. Njegovemu prizadevanju, da se povzdigne umetna obrt na čim višjo stopnjo, sta se pridružila tudi imenovana strokovna učitelja. Pod njunim vodstvom in nadzorstvom so učenci izdelali in okrasili vse to pisano bogastvo najrazličnejših igrač — od navadnega konjička do aeroplana in vlaka. Vsega občudovanja je vreden trud, ki so ga dečki vložili v to nepregledno vrsto ročnih izdelkov od najpreprostejših — s pajci na šatuljah — do težjih in umet-

nejših — uporaba intarzij na šatuljah.

Važnosti in vrednosti tega učnega predmeta na meščanski šoli pač ni treba še posebej poudarjati. V knjigi »Krasna tehnika« avtor naglašja: Marsikdo izmed mladih učencev, ki bo pozneje stopil v kakšno obrt, si bo s temi deli pridobil neko ročnost, spoznal bo težkoče dela in lastnosti materiala ter si s tem prihranil marsikateri bridke trenutek razočaranja. Tistim pa, ki se bodo posvetili le bolj duševnim poklicom, pa bo tako delo veselo razvedrilo, ki jih bo uvedlo v razumevanje pristnih del in jih privedlo do spoznanja, da je tudi ročni delavec vreden in enakopraven član človeške družbe.

Najnovější učni načrt je ročna dela na šolah močno okrnili. Znižal je število učnih ur na polovico. Ker ta predmet zahteva izredno mnogo časa in truda, je to skrajšanje tako za strokovne učitelje kot za učence občuten udarec. V interesu stvari bi bilo, da ostane dosedajni učni načrt v veljavi. Cim bolj strokovno izvežbani bodo naši fantje v teh ročnih delih, tem prej se bomo približali cilju, ki je izražen v besedah: Našim otrokom igrače iz našega lesa! Tako bomo s časom tudi v tej panogi umetne obrti izpodrinili tuje blago.

Plavalne tekme vojaške Male zveze

V sredo popoldne so se pričele na novem plavalnem bazenu kluba »Jadrac« v Splitu vojaške plavalne tekme Male zveze. Za par dni poprej so dopotovali v Dalmacijo športna društva in drugi predstavniki romunske in češkoslovaške vojske, ki so prosti čas izrabili za razgledovanje našega Primorja.

Tekme je s slavnostnim govorom otvoril divizijski general Bodi, ki je najprej pozdravil pokrovitelja prireditve Nj. Vel. kralja Petra II., romunskega kralja Karla II. in predsednika češkoslovaške republike dr. Beneša. Romunski kralj je tekmovalnim ekipam daroval prehodni pokal. Po pozdravu suverena Male zveze so bile odigrane vse tri državne himne. General Bodi je nato pozdravil predstavnike romunske vojske pod vodstvom polkovnika Palangiana in češkoslovaške vojske pod vodstvom polkovnika Šandera. Otvoritvi so prisostvovali vsi zastopniki najvišjih vojaških in civilnih oblasti.

Takoj po govoru generala Bodija so prvi tekmovalci startali na progi 1000 m (20 × 50). V začetku je vodil Čehoslovak Klobucki, ki je vedno bolj povečeval razdaljo od ostalih dveh. Za njim sta plavalja Jugoslovanc Napolič in Romun Viscu. Zmagal je Klobucki v času 15.6.8, Napolič 15.40 in Viscu 10.22.2. Pri drugem startu so nastopili: Čehoslovak Karel, Jugoslovanc Petrone in Romun Pusciasu. Vodi Karel, toda 50 m pred koncem ga

dohiti in prehiti Petrone, ki prvi dospe na cilj. Petrone 13.45, Karel 14.40.2, Pusciasu 17.21.6. Za njimi so startali: Čehoslovak Radu, Romun Salmari in Jugoslovanc Frič. Vodstvo je takoj prevzel Frič, ki je prišel 50 m pred obema na cilj v času 14.46.8, Radu 15.35.5, Salmari 16.37.2.

S tem je bila tekma na 1000 m končana, na kar je general Bodi objavil končni plasman. Jugoslovanska ekipa je zavela prvo mesto s petimi točkami, drugo Čehoslovaška s tremi in tretje Romunija z eno točko.

1. Jugoslavija zmagala v času 45.1, 2. Čehoslovaška 45.23.5, 8. Romunija 50.2.

Po objavi rezultatov vsake države je bila zaigrana njena državna himna in razobešena zastava.

SK Ilirija: Graz.

Danes ob 8 zvečer bodo nastopili plavalci akademskega kluba iz Graza na kopališču Ilirije proti plavcem ljubljanskega kluba Ilirije. To je zadnji nastop naših plavčev pred plavalno tekmo v Rogaski Slatini, po katerem bo določena reprezentanca Ljubljane. Tekmovalo se bo v sledečih disciplinah: 100 m hrbtno gospodje, 200 m prsno gospodje, 400 m prsno gospodje, 200 m prsno gospodje, 400 m prsno gospodje, 100 m prsno gospodje, 100 m prsno dame, 50 m prsno juniorji, 100 m prsno dame, skoki, 4 × 200 prsno gospodje in waterpolo.

Športni dnevi S.K. Planine

Najmlajši in najagilnejši športni klub Planina pripravja za nedeljo, ponedeljek in torek veliko športno izmenadnje. S svojim nastopom hoče pokazati, kaj vse more mladina doseči s pridnim in vztrajnim treningom. Poleg tekmovalcev, ki so vpisani v SK Planini, bodo nastopili še člani vseh ljubljanskih in podeželskih klubov. Zato je razumljivo, da se dobro pripravljajo atleti, igralci namiznega tenisa, odbojke in oni, ki bodo pokazali propagandne nastope.

Nedelja je določena za tekmovanje v odbojki in namiznem tenisu ter lahki atletiki, predvsem v tekih, skokih in metih. V ponedeljek bo nadaljevanje v odbojki in tenisu.

Glavni dan pa bo na praznik, v torek. Dopoldne se bo formirala povorka iz rakovniškega igrišča po ljubljanskih ulicah na Stadion, kjer bo sveta maša. Popoldne pa bodo tekmovali v lahki atletiki, pri katerih sodelujejo ženske in moški.

Ker je prireditelj propagandnega značaja, je tudi vstopnina minimalna.

Za sodnike so določeni sledeči gg.: vrhovni sodnik Polajnar, vodja temovanja Hvale, starter za skoke Cuderman. Sodniki na cilju in časomerilci: Gorjanc, Megušar, Polajnar, Hvale in Kermavner. — Sodniki za mesta: Windisch, S. Sancin, Vidic in Kos. Nadalje se še določajo zvezni sodniki: Prehm, Kalan, Kocmur, Stropnik, Cimperman, dr. Kuhelj, Bradač, Grinfeld, Potokar, Pavelak in Onidovec. Vsi navedeni gg. naj bodo vsakokrat ob 14.30 na igrišču SK Planine.

Atleti so v najboljši formi, prostor je za tekmovanja kar najbolje pripravljen, lep športni užitek je zagotovljen.

Lahkoatletska tekmovalja v Belgradu

Belgrad, 4. septembra. Na prostorih SK BSK se bodo danes pričela lahkoatletska tekmovalja za državno prvenstvo. Danes bo med drugim tudi tek na 5000 m, in sicer na novem tekališču, ki ga je zgradil BSK. Tukajšnja lahkoatletska zveza je do včeraj dobila prijave posameznih udeležencev na teh tekmovaljih. Primorje iz Ljubljane je prijavilo tele tekmovalce:

Tek: 100 m: Sušteršič in Šter, 200 m: Skušek in Šter, 400 m: Skušek Marjan, 1500 m: Ivan in Franc Srakar, 800 m: Ivan Srakar, in 5000 m zopet Ivan Srakar.

Tukajšnja lahkoatletska zveza je pričakovala, da bodo Slovenci poslali na ta tekmovalja svoje

Dunajski sejem

6.—12. septembra 1936

Tehnični in poljedelski sejem do 13. sept.

Veliki srednjeevropski sejem

Razstavljalci iz 18 držav
Nakupovalci iz 70 dežel

Posebne razstave

Angleške Indije, Francije, Holandske, Italije in Madžarske

Brez potnega vizuma! S sejmsko izkaznico in potnim listom prost prehod v Avstrijo. — Ogrski prehodni vizum se dobi s sejmsko izkaznico na meji. Znatno znižana vozna na jugoslovanskih, ogrskih in avstr. železnicah, na Donavi, na Jadranskem morju ter v zračnem prometu.

Pojasnila vseh vrst kakor tudi sejmske izkaznice (po Din 50.—) se dobe pri

Wiener Messe-Akt. Ges., Wien VII.

in pri častnih zastopstvih v

Ljubljani: Avstrijski konzulat, Tyrševa šte. 31 • „Putnik“ Zveza za tujski promet, Tyrševa 1 • „Putnik“, filijala hotel Miklič, nasproti glavnega kolodvora.

Maribor: „Putnik“, Tujsko-prometna zveza, Aleksandrova 35 • „Putnik“, eksponzura in menjalnica na glavnem kolodvoru • Ljubljanska kreditna banka, Gosposka ulica.

Celje: „Putnik“, Aleksandrov trg 1

Gibanje vlog v juliju 1936

Ljubljana, 4. septembra.

Četudi so v mesecu juliju 1936 vloge pri vseh 29 slovenskih hranilnicah padle za 2.450.349 Din na 1.046.325 Din, moramo vendar pri velikem številu hranilnic ugotoviti zboljšanje položaja. Pomisli! Je treba, da bi znašale obresti od vlog za 1 mesec približno 3½ milijona Din, torej več, kakor znaša skupno nazadovanje vlog.

Razveseljivo je, da je skupno stanje vlog na knjižice naraslo, četudi neznatno, na 615.897.576 dinarjev, in da so narasle v tem mesecu skupno vloge na knjižice pri 10 hranilnicah, vloge v tekočem računu tudi pri 10 hranilnicah (od 20 hranilnic, ki sploh sprejemajo vloge v tekočem računu) in da je tudi število tekočih računov naraslo pri vseh hranilnicah od 7.026 na 7.036. Skupno stanje vlog (po zneskih) je naraslo pri 7 hranilnicah.

Te številke so dokaz polagoma vračajočega se zaupanja v denarne zavode, ki se kaže v stalnem porastu novih, vedno razpoložljivih vlog.

30 letnica mature

Ljubljana, 4. septembra.

Malo katero slavje poteka v tako prirščnem razpoloženju, kakor obletnica mature, kajti slavljenici, ki se po dolgih letih odkar so zapustili gimnazijske klopi in jih je življenjska pot vodila na vse strani, z vso prirščnostjo in z neko kljubujočo zmagovalnostjo nad vsem, kar jih je srečalo v njihovem življenju, obujajo spomine iz onih dni, o katerih večina pravi, da so bili boljši. Kadar se slavi 30 letnica mature, je navadno le še malo slavljenec, kajti visoka starost je že marsikoga preselila v večnost. Zato je veselje tem večje, če se kljub temu zbere ob takem slavlju večje število tovarišev iz gimnazijskih klopi.

Včeraj so v Ljubljani slavili 30 letnico mature številni maturanti iz leta 1906. Med njimi je večina odločnih zastopnikov našega javnega življenja. Lepa vrsta jih je. Da jih naštejemo? Dal Med njimi so: gg. ing. Cvetko Božič, direktor gozdov v Ljubljani; Leopold Bregar, uradnik Čekovnega zavoda; Franc Dornič, intendantski major in pomočnik upravnika morn. bolnišnice v Ercegovnem; Mihael Gala, višji kontrolor drž. žel. v Mariboru; France Hladnik, uradnik TPD; France Kanduč, župnik v Kropi; advokat dr. Josip Klepec v Ljubljani; Alfonz Knez, železn. nadrevident v Ljubljani; advokat dr. Alojzij Kobav v Ljubljani; banki inšpektor dr. France Logar v Ljubljani; župnik Alojzij Lunder v Brusnicah; okr. načelnik dr. Ivan Milač v Prevaljah; odv. kandidat Viljem Muc v Ljubljani; župnik Franc Nastran v Horjulu; direktor Združenih papirnic dr. Ciril Pavlin v Ljubljani; uradnik obče bolnišnice v p. Franc Petrovec v Polhovem gradu; zdravnik dr. Ivan Pintar v Ljubljani; uradnik Ljubljanske kreditne banke Albin Pleško; profesor dr. Rudolf Pucsko v Gradcu; svetnik okr. sodišča dr. Božidar Romih v Novem mestu; univ. prof. dr. Rudolf Savojc v Ljubljani; banki svetnik Miroslav Senekovič v Ljubljani; industrijalec in narodni poslanec dr. France Semrov v Kranju; prof. v p. Jakob Šile v Ljubljani; dr. vet. Ignac Slajpah v Križevcih na Hrvaškem; odvetnik dr. Milan Šubič v Ljubljani; zobozdravnik dr. Josip Tavčar v Ljubljani; dekan Ivan Tomažič v Trebnjem na Dol.; odvetnik dr. France Trampuž v Kamniku, okr. načelnik v p. Peter Vavpotič v Mariboru in Janez Verbič, uradnik Obče bolnišnice pri D. M. v Polju. Vsi ti so se k proslavi zbrali v Ljubljani. Predvsem so si ogledali velesejske prostore. Prav dolgo so se zadržali v raznih razstavah in jih pohvalili na vso moč. 14 kolegov je bilo zadržanih. Za umrlih 10 tovarišev pa je bila opravljena sv. maša, pri kateri so se jih slavljenici v molitvi spominjali.

Nenavadna želez. nesreča

Na železniški progi Sarajevo—Pale se je dogodila nenavadna železniška nesreča. Vlak, ki je vozil iz Sarajeva proti Pali, je v nekem tunelu naletel na čredo govedi. Strojevodja je v zadnjem hipu opazil pretečo nevarnost, vendar vlaka pravčasno ni mogel ustaviti. Naglo je zavrl vlak, tako da so potniki prestrašeni začeli skakati iz vlaka. Tem bolj, ker je bila v tunelu tema. Lokomotiva vlaka je 4 goveda popolnoma razmrcvarila, druge tri pa poškodovale. Lastnik govedi trpi veliko škodo, vendar je zanimivo to, da se doslej še nihče ni javil kot lastnik. Najbrž zato ne, ker bi ga poleg škode, ki jo trpi, zadela še kaka kazen.

V kraljestvu zločincev

V Bengalskem zalivu leže skupine otočij, med katerimi imata zlasti dve, Andamansko in Nikobarsko otočje, svojevrstno zgodovino kot angleški koloniji zločincev. Andamansko otočje meri približno 2500 štirjaskih milj in šteje okoli 26.8000 prebivalcev, vstevši tudi domačine črnškega izvora. Na Andamanih je pomembna luka Port Blair, kjer je tudi sedež pokrajinske vlade. To ime je luka dobila po podjetnem kolonizatorju Archibald Blairu, ki ga je l. 1789. poslala v tiste kraje Vzhodnoindijska trgovska družba, da bi ustanovil naselbino za zaščito trgovskega brodovja, ki plove po tistih vodah. Tamkajšnje obrežje ima vse pogoje za prvovrstno luko, v kateri bi se lahko usidrala polovica vsega angleškega trgovskega brodovja. Ker pa je tamkajšnje podnebje zelo nezdruvo in malariji podvrženo, niso hoteli pri gradnji pristanišča zaposliti zdravih angleških državljanov, marveč so za to določili težke zločince. Pristanišče so začeli graditi že l. 1796, toda med delavci je jela tako kositi epidemija, da so morale oblasti nadaljnje delo opustiti. Šele po znanem indijskem uporu l. 1858. se je začela indijska vlada na novo ukvarjati z načrtom, da bi s pomočjo številnih političnih in kriminalnih zločincev dovršila kolonizacijska dela. Spet so poslali na Andamanske otoke več tisoč jetnikov in jih pod nadzorstvom zadostnega števila paznikov in vrhovnega nadzornika zaposlili pri gradnji luke in drugih kolonizacijskih delih. Na ta način je bila ustanovljena nova kraljevina zločincev, ki je dobila svoje posebne predpise in ustavne predpise.

Nevolja zaradi čudnih naseljencev

Zločinci, ki so bili obsojeni na dolgotrajno ječo, so v primeru zadovoljivega vedenja dobili pomiloščenje in kos zemlje, da so se mogli naseliti med domačimi otočani. Divje pleme Džarava, ki je od pradedov stanovalo na otočju, se je seveda z vsilo upiralo novim naseljencem in vlada kljub raznim vabam in obetom ni mogla domačinov odvrniti od tega, da ne bi neprestano napadali in ubijali priseljenih gozdnih delavcev in osvobojenih zločincev.

Lahko si mislimo, da življenje v takih okoliščinah za angleške uradnike ni bilo prijetno. V večni družbi raznih zločinskih tipov, obdani od vseh strani od sovražnega domačega prebivalstva, ogroženi od malarije in drugih tropskih bolezni in tako rekoč odrezani od domovine in kulturnega sveta so životali, kakor so pač mogli in znali. S pomočjo prideljenih vojaških straž so si polagoma zgradili majhne domove, iz katerih so se razvile kolonije podobne postajališčnim naselbinam v ostali Vzhodni Indiji. Kmalu so se pojavili okoli skromnih domov krasni eksotični vrtni, kristalno čisti ribniki, lična igrišča za tenis, kriket in nogomet in ob nedeljah so čili ponjili iz indijske Burme skakali po vodi z jezdec, ki so se navdušeno kosali v waterpolu. Kmalu se je začelo na otočju nekako družno življenje med uradništvom in zločinci — skupne prireditve, pojedine, plesi itd. Meje med predstojniki in uslužbenci so vse bolj padale in iz kadra najbolj slovitih zločincev in morilcev se je izcimila nekakšna zločinska aristokracija.

Zene angleških uradnikov so začele jemati dolžje za svoje otroke iz kriminalnih družin. Izključeni od hišnih služb so bili samo ljudje, ki so zagrešili kak »sramoten« zločin. Za takega velja v prvi vrsti tatvina. Andamanski tat ali dakoit ima v moralnem oziru mnogo nižjo kvalifikacijo kakor pa morilec. Prvi jim pomeni strahopetca, drugi pa čisto »junaka«. Tendence vsega kazenskega sistema pa gre za tem, da bi iz zločincev spet napravila koristnega državljana, zato predstojniki zločince za vsako dobro delo in pametno vedenje nagradijo s primerno nagrado in zmanjšanjem kazni. Ustvariti iz zločince delavnega človeka namesto zajedalca, je poglavito načelo v Andamanskem kazenskem sistemu. Tako so v dobi zadnjih petih let od šest tisočev 170 zločincev spustili na svobodo.

Kaznjenci se vzdržujejo sami

Večina teh pomiloščenec je ostala na otoku, da bi tam kot prosti državljanji obdelovali zemljo ali pa izvrševali kako obrt. Vsi ti zločinci so se nedvomno daljši čas svoje kazni vzdrževali sami, kakor delajo tam pretežno vsi kaznjenci. Tako se jih je n. pr. l. 1927. od 7200 zločincev z lastnim delom vzdrževalo 6500.

V celice so zaprti samo izredno nevarni in pokvarjeni ljudje, vsi drugi se svobodno gibljejo v prostoru, ki jim je odmerjen za delo in preživljanje. Le v redkih primerih poskušajo kaznjenci pobegniti, to pa predvsem samo svobodoljubni Burmežani. Beg se navadno ne posreči, begunca bodisi ujamejo, ali pa jim utone, skočivši na begu v kako reko. Iz sodnijskih zapisov je razvidno, da je 95 odstotkov kaznjencev nepismenih. Ker je splošna kulturna zaostalost nedvomno eden važnih pospeševalcev zločina, si oblasti prizadevajo, da bi na otočju zgradili zadostno število učilnic in vzgojevališč. Z ogromnimi težavami so dozdaj spravili v življenje dvajset šol.

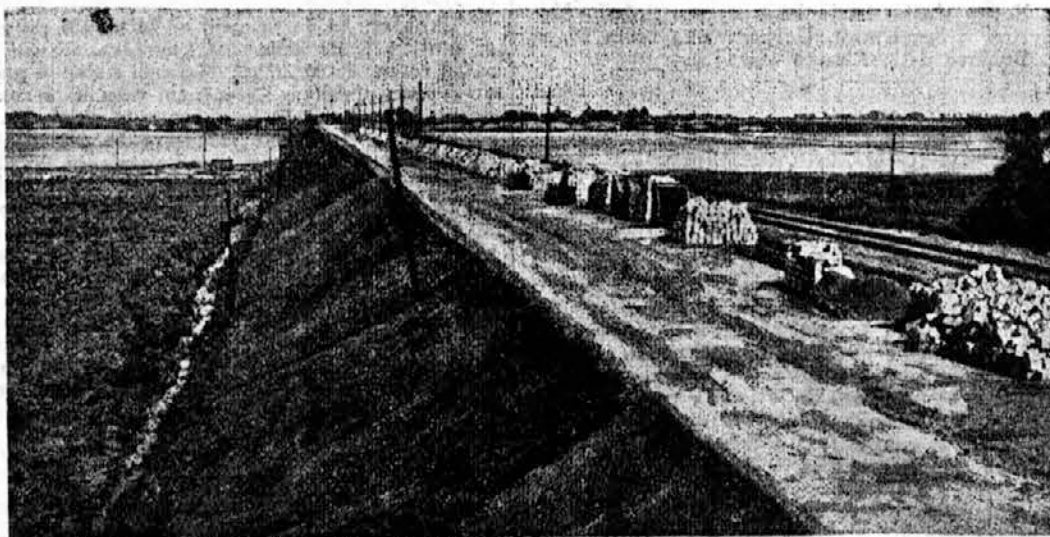
Ustanoviti na Andamanih šolo pač ni lahka zadeva. Ne toliko zaradi pomanjkanja denarnih sredstev ali delovnih moči. Vsega tega imajo oblasti pod angleško upravo na razpolago, kolikor jim je treba. Skoraj obupne preglednice pa dela tamkaj vprašanje učnih moči. Vzemimo samo v poštev vsilo raznih jezikov, narečij, ver in kast, ki vladajo med tamkajšnjimi naseljenci. Tu so kristjani raznih verskih ločin, hindujci, muslimani, buddhisti, Madras, Kašmiri, Pundžabi, Sani, Burmežani itd. Kako naj učitelj obvlada vse te razlike in posebnosti? Kakih petdeset učiteljev se je že lotilo težavnega dela, polovica njih je izmed vrst zločincev samih. V sili si seveda pomagajo z angleščino in praktičnimi predmeti; z jezikoslovjem in teoretičnimi vedami tu ni mogoče mnogo doseči. Večje uspehe kaže pouk v raznih obrtnih in rokodelskih panogah. Darovitejši učenci dobijo tudi štipendije, da morejo nadaljevati študije v Indiji ali Burmi. Seveda šola ne zanemari fizične strani in kakor povsod pod angleško upravo, goje na otoku razne športne igre v veliki meri.

Uprava na Andamanskem otočju

Upravo na otočju vodi vrhovni komisar, ki je nekak kralj zločinskega otočja. Uprava je razdeljena na razne odseke: odsek za javna dela, pravo-

sodje, gozdarstvo, poljedelstvo, finance, pomorstvo, zdravstvo in javno varnost. Vsakemu odseku načeljuje angleški uradnik, nekaterim tudi po dva. Odsek za zemljiške dohodke ima parceliranih 80 tisoč orolov sveta, katerega velik del imajo v posesti kaznjenci, ki na njem sejejo žito, goje kosovske orehe in pasejo živino. Odsek za poljedelstvo je ustanovil tudi več poizkusnih farm, da bi

bilo prebivalstvo čim manj odvisno od uvoza. Kruh, meso in mleko pridelujejo doma, toda z mlekom imajo zadnji čas vse večje težave, ker jim krave zaradi slabe krme in nezdravega podnebja vse bolj hirajo, razen tega pa jih uničujejo tudi razne živinske epidemije. Ljudje si morajo pomagati s čajem, ki ga imajo dovolj in skoraj zastoj, kakor povsod na vzhodu.

Na 4,5 km dolgem nasipu, ki so ga Nemci gradili s celine do otoka Rügena 3 leta, bo 6. oktobra letos začel redni promet

Ribbentropov šampanjec

Leta 1934. je nagovoril Hitlerja na obedu pri kölnskem bogatašu Stauszu neki eleganten mladenič: »Tu imate dva kozarca šampanjca. V enem je izvirna francoska in v drugem naša nemška znamka. Stavim, da ne bo nihče izmed navzočih razločil obe pijači. Samo naša domišljija je ustvarila sloves francoskega blaga!« »Göttlicher Führer« je abstinent in je odklonil stavo. A gospod, ki je takrat podpiral z milijoni narodno socialistično gibanje, je pihel Hitlerju predstavitel mladega moža: »To je Ribbentrop, edini človek na svetu, ki je Francozom v Parizu prodal nemški šampanjec kot francosko blago!« Nekoliko mesecev pozneje je postal Ribbentrop Hitlerjev najboljši diplomat. Stalno potuje v inozemstvo in poskuša prepričati Francoze o nemški miroljubnosti, kar je tudi težka naloga.

Nihče ne ve, kako se je pisal Ribbentrop pred svetovno vojno. Sedanje plemiško ime je dobil kot posinovljenec starega generala leta 1915. Takrat je tudi vstopil v gardni pešpolk. Leto dni pozneje je moral tudi garda na bojišče. Toda Ribbentrop je namesto tega odpotoval na Švedsko. Vojna oblast ga je proglasila za begunca in izročila sodišču. Preiskava se je vlekla tako dolgo, da sploh ni prišlo do obsodbe. Po vojni je zahteval Ribbentrop sam častno razsodišče pri Reichswehru. Trdil je, da ni noben begunc, temveč mu je bila zaupana na Skandinavskem odgovorna vojniska naloga. Preiskava je bila samo navidezna, ker je hotelo vojno ministrstvo zakrinkati njegovo poslanstvo. Častno razsodišče je osvojilo lo staljšče. Sicer mu je ostal prepovedan vstop v gardni oficirski dom. A kljub temu je lani vodil v Parizu pogajanja v imenu Zveze nemških vojni udeležencev. Vse to je dokaj skrivnostno.

Vsekakor je izven dvoma, da se je priključil nekdanji gardni častnik po povratku iz Skandinavije leta 1918. revoluciji, postal socialist levičar in zagovarjal zvezo s komunisti. Socialističen zunanji minister Haase ga je takrat nastavljal v svoji pisarni, ker dovršeno obvlada Ribbentrop francosko in angleščino. Toda politično prepričanje je odvisno pri praktičnem človeku od okoliščin. Leta 1920. se je postavil Ribbentrop na stran monarhistov in ni maral z republikansko vlado vred pobegniti v Weimar. Prevrat je izpodletel in stal elegantnega tajnika zunanje ministrstva njegovo službo. Ribbentrop se je v sili ozrl po bogati nevesti in snubil hčer največjega nemškega izdelovalca šampanjca Henckla. Bogataš je postavil ženinca čez prag: kot dober Nemec ni maral za zeta moža, ki je pobegnil od vojakov med vojno. Toda Ribbentrop je odpeljal nevesto. Ta zgodba je razgibala ves Berlin. Stari Henckel se je moral po poroki sprijazniti z zetom. Zaupal mu je inozemsko prodajo svojega blaga. Takrat je tudi obesil Ribbentrop Francozom nemški šampanjec, kar je pomenilo največji uspeh v zgodovini tvrde: Sploh je izkazal izredne trgovske zmožnosti. Leta 1933. po Hitlerjevi zmagi je seveda postal narodni socialist. Kot najboljši prijatelj kapitana Röhma mu je prodajal šampanjce s 40 odst. popusta. In ta

družba je potočila dosti šampanjca, kakor je to ogorčeno priznal v Reichstagu Hitler po krvavih dogodkih ponoči 30. junija leta 1934. Ustrelitve niso prizadele Ribbentropa, ki je prisegel, da ničesar ni vedel o zaroti proti Hitlerju. Na omenjenem obedu pri Stauszu se je predstavil Hitlerju in se prelevil v diplomata. Kmalu je izbral svoj vpliv, da bi rešil nemški šampanjec luksuznega davka. To se mu je tudi posrečilo, ker je dokazal, da sicer ne bi mogel kljubovati francoski konkurenci. Stari Henckel je ves srečen, da ima takega zeta. Ribbentrop srečno vodi naprej svoje javne in zasebne posle. Dviga na Francoskem v nebesa nemško miroljubnost in ponuja nemški šampanjec. Zadeva Staviskaja je skoro sprožila na Francoskem revolucijo. A Ribbentrop je na varnem, ker se mu ni treba bati pod Hitlerjevo nadoblastjo nobenih napadov.

Oče: »S takim revežem se pa res ne moreš poročiti, saj zasluži komaj pet sto dinarjev na mesec.«

Hčerka: »Oh, očka, če se imata dva rada, morec tako hitro mine.«

Nemški minister dr. Goebbels se vozi po beneških lagunah

Zeleni pekel

Globoko v tleh je šumljal in žuborel čez kamenito dno potok, ki je bil zaradi visokih bregov temen in hladen.

Grgraje in vzdihovaje so živali srkale vodo v globokih požirkih. Lakotnice so se jim dvigale in vpadale od nakoval.

Zdaj sem razumel tisto modro svetopi-semko zgodbo o Gedeonu, ki je zapovedal svojim vojakom, na jobloženi korakajo ves dan po vročini, da bi tako preskusil njihovo sposobnost, ko so končno dospeli do reke. Tigrovec je ležal na kolenih, toda ni zakopal obraza v vodo. Zajel je dve polni prgišči iz potoka, potem pa je vstal in pogledal živali. To pot smo poslušali njegov neizrečeni nasvet in nismo pili naglo. Začeli smo se učiti.

Nekaj minut pozneje smo prišli v Pacifi-Jui, majhno rodovitno naselje. Večerni veter je šepetal v visokih pahljačah sladkornega trsa in v visečih cvetnih grozdih vitkih pam.

Posestnik, neki Braziljanec iz Cuyave, nas je sprejel pristržno ter nas v varstvu svojega sina poslal v somrak zadnje dneve ure v svoje kopališče. Drobenci 5-letni deček je bil navdušen, da se je rešil svojega dveletnega brata in nas je vse skupaj zabaval. Kakor žaba je plaval po globoki vodi, vreščal od navdušenja, če smo ga poškrbali ter metal z neverjetno močjo ploščato kamenje, skoraj tako veliko, kakor njegova glava.

Ko je padla tema in smo se vračali nazaj, je s svojimi malimi mokrimi nogami trdno oklenil moj vrat, ter me tolkel po hrbtu, ves navdušen nad svojo jahalno umetnostjo.

Ko smo zvečer napolnili lačne trebuhe in je strahoviča dnevna vročina živela v naših glavah samo še kot privid iz sanj, se je Braziljanec obrnil k nam s prošnjo.

Tu v bližini prebiva tiger,« je rekel. Eden mojih služabnikov, ki se je včeraj vrnil iz San Corasona, ga je ustrelil v glavo. Žal, da strel ni bil smrten. »Pridi sem, Domingo.«

Njegov klic je ustavil senco, ki se je plazila ob robu gozda. V svoj sveče je mežikaje stopil Indijanec. Bil je tršat, majhen, bosopet človek z zoperno zvonečim glasom, ki je odgovarjal vsemu njegovemu videzu.

»Da, patrom,« je dejal bahaje se. »Čisto določno sem videl tigra. Orjaška zverina. Cepela je komaj tri korake od mene. Moji mali psi so jo napadli in sprožil sem puško naravnost na njeno glavo.«

»Potem je bil tiger mrtev,« je slovesno izjavil tigrovec.

»Žal ne,« je gladko odvrnil Indijanec. »V naših krajih imajo tigri debele črepinje. Pobegnil se.«

»Tako?«, je vprašal tigrovec.

»Skočil je v gozd, kamor so mu sledili psi in kamor sem šel tudi jaz za njimi. Ustrelil sem se trikrat ter ga rnil na rami, na glavi in na repu. Tiger pa je umoril tri pse in ušel.«

To je bilo vsaj dejstvo, čigar resničnost je bilo mogoče preskusiti. Tigrovec je vrgel

Braziljcu pogled. Ta je pritrdjevalje prikimal.

»Trije psi se niso vrnili,« je izjavil.

»Natančnejše podrobnosti tega poročila so očitno zlagane,« je dejal tigrovec po angleško. »Če iz daljave treh korakov streljate na tigra s šibrami, vam nobeden ne ostane pri življenju, če ste ga zadeli v glavo. Možak misli najbrž 30 korakov. Toda če je zadušil tri pse, bomo našli tigra čisto blizu tukaj in najbrž je nadvse slabe volje.«

Ali je kaj upanja, da bi lahko slikal?« je poizvedoval Bee Mason.

»Skoraj nobenega. Morali bi si z aparatom in s stojalom v roki delati pot po najgo-stejšem pragozdu. Ranjenega tigra človek ne sme pustiti čakati, to bi bila krivica do psov.«

Kako daleč leži tisti kraj od tukaj?« je vprašal tigrovec Indijanca.

»Komaj slabo uro hoda, senjor.«

Dogovorili smo se torej, da bomo dobili s seboj tri pse in odšli ob zori, zakaj iskati je treba začeti zarana, preden je sonce pose-salo sledi iz rose.

Poklicali smo vodnika naših služabnikov Tiburcija in mu naročil, naj ob 6. osedla kono-je. Čemerno je gledal, pačil svoj kozavi obraz in mrmral nekaj o napornem dnevu. Unio ga je pokaral in odšli smo spat.

Ko sem se prebudil, je bilo še temno. Ker sem zapazil nenavadno luč, sem pogledal čez rob svoje mreže.

Tigrovec je sedel v škornjih s priveza-nimi ostrogami pri svitu sveče na deblu, ko se je nagnil naprej, so zaigrale sence na njego-

vem bradatemu obličju. Puška mu je ležala čez kolena, v roki je držal masno cunj, s katero je nežno gladil svoje orožje kakor zaljubljenec. Vilil je kapljo olja v zaklop, drugo v varovalko in nazadnje še eno na obroček za bajonet. Drgnil in brisal je, dokler se ni cev svetila.

Nenadno pa je potegnil bajonet iz nožnice in ga nasadil na puško. Potem je dvignil puško k obrazu, mirno pomeril in sprožil. To je ponovil večkrat, dokler ni bil zadovoljen s temi poskusi. Odložil je puško ter se obrnil k meni.

»Moje življenje zavisi od moje puške,« je rekel. »Ravnaj z njo tako previdno, kakor bi ravnal z ženo.«

»Odkod ste vedeli, da čujem?« sem ga vprašal.

»Pred tremi minutami sem slišal, kako ste zavzdihnili in se obrnili. Globoki šum vašega dihanja je prenehal in se ni ponovil. Ker nisem imel nobenega povoda za to, da bi mislil, da ste umrli, sem sklepal, da me gledate.«

Vstal je z debla in korakal proti kraju, kjer so spali naši ljudje. Stresel je vodnika iz spanja, druge pa je pustil, naj sanjajo naprej, ter ga poslal čez sladkorno polje po konje.

To je slabovoljnega gospoda izredno jezilo. Ob 9 ga še zmeraj ni bilo nazaj. Poslali smo Kosmeja, ki je vihtel Chicoto, naj ga gre klicat. Tigrovec je divje korakal po jasi sem in tja, mi pa smo zajtrkovali.